

LUTHER

Martin

MUŽ,
KTORÉHO
DOBA
POTREBOVALA

Martin Luther

Christians
Luther

LUTHER Martin

MUŽ,
KTORÉHO
DOBA
POTREBOVALA

DR. MARTIN LUTHER

GEBORENT AM 14. NOVEMBER
1483 IN EISENACH UND
GESTORBEN AM 20. FEBRUAR 1546
IN WITTEMBERG

MUŽ, KTORÉHO DOBA POTREBOVALA

Martin Luther patrí k najvýznamnejším reformátorom v dejinách, pričom počas jeho pôsobenia vrcholí reformačné úsilie a reformácia preniká do európskych krajín.

Podobne ako prví hlásatelia evanjelia, tak aj Luther pochádzal z chudobných pomerov. Detstvo prežil v skromnej nemeckej rodine na dedine. Jeho otec sa mu snažil zabezpečiť lepšiu budúcnosť tým, že prácou v bani zarábal peniaze na jeho ďalšie vzdelanie – túžil, aby sa z neho stal právnik.

Boh však s ním mal iné úmysly: Luther sa mal stať staviteľom „veľkého chrámu“, ktorého výstavba sa uskutočňovala postupne,

počas mnohých stáročí. Boh ho pripravoval na jeho dôležité životné poslanie skrz školu života – cez náročné situácie, odriekanie a prísnu disciplínu.

Lutherov otec bol energický a rázny muž, mal pevné zásady, medzi ktoré patrili hlavne česťnosť a úprimnosť. Vďaka zdravému sedliackemu rozumu rýchlo pochopil, že mníšskemu povolaniu nehodno dôverovať. A práve preto ho veľmi zasiahlo, keď Martin bez jeho zvolenia vstúpil do kláštora. Dlhé dva roky sa s tým nevedel vyrovnáť, no ani potom svoj názor nezmenil.

V škole, kde ho rodičia poslali už počas raného detstva, s ním zaobchádzali drsno a bez súcitu. Doma žili v biednych podmienkach, takže keď začal chodiť do školy v inom meste, musel si zarobiť na stravu spievaním po domoch. Vtedajšie pochmúrne a poverami presýtené náboženské predstavy mu naháňali strach. Chodieval spať utrápený, bál sa temnej budúcnosti a triasol sa od hrôzy pri pomyslení na Boha, ktorého poznal skôr ako prísneho, neúprosného sudcu a krutého tyrana než ako láskavého nebeského Otca. Napriek všetkým nepriaznivým okolnostiam sa pevne pridržal svojej veľkej mravnej a racionálnej sily.

LUTHER NA UNIVERZITE A V KLÁŠTORE

Keď vo svojich osemnástich rokoch nastúpil na univerzitu v Erfurte, bol v oveľa priaznivejšom rozporení a jeho vyhliadky boli perspektív-

nejšie ako v minulosti. Jeho rodičia vďaka usilovnému šetreniu nadobudli určitý majetok a mohli ho tak podporovať. Pozitívny vplyv jeho priateľov na úrovni akoby potlačil negatívne účinky jeho predchádzajúcej výchovy. Čítal knihy od najlepších spisovateľov, usilovne zhromažďoval ich najhlbšie myšlienky a osvojoval si múdrosť tých najmúdrejších. Dobrá pamäť, živá predstavivosť, bystrý úsudok a neúnavná snaha ho čoskoro korunovali za premianta triedy. Bola to takzvaná príprava na zápasy, ktoré ho v živote čakali.

Keď si raz prezeral knihy v univerzitnej knižnici, objavil latinskú Bibliu. Kedysi sa započúval do útržkov z evanjelií a epištol, ktoré sa predčítavali pri bohoslužbách, a myslel si, že to je kompletná Biblia. No až teraz mal v rukách celé Božie slovo a so zmiešanými pocitmi posvätnej úcty a úžasu v ňom listoval.

Skutočná túžba po oslobodení od hriechu a po mieri s Bohom ho nakoniec priviedli k tomu, že vstúpil do kláštora a stal sa mníchom. Tam mu nariadili vykonávať tú najhoršiu prácu a musel sa znížiť aj k žobraniu. Trpezlivo a s pokorou to znášal, pretože si myslel, že za svoje hriechy musí trpieť. Čím viac silnelo jeho presvedčenie o tom, že je hriešnik, tým viac sa snažil vlastnými skutkami získať odpustenie a pokoj. Pôst, odopieranie si spánku a bičovanie mu pomáhali potlačiť jeho prirodzené potreby, ktorých ho mníšsky život nezbavil. Neskôr hovorieval: *„Bol som naozaj zbožným mníchom a zachovával som pravidlá svojho rádu prísnejšie, ako by som dokázal*

opísať. Ak sa mních môže dostať do neba vďaka svojim skutkom, potom by som si to isto zaslúžil... Ak by to pokračovalo ďalej, určite by som si umŕtvovaním privodil smrť.“ Napriek tomu, že sa snažil zo všetkých síl, jeho vnútro nenačádzalo pokoj. Nakoniec sa dostal až na pokraj zúfalstva.

Vo chvíli, keď myslel, že už je všetko stratené, Boh mu poslal priateľa a pomocníka v jednom. Bol to zbožný Staupitz. Otvoril mu Božie slovo a viedol ho k tomu, aby prestal myslieť na seba, dumať o večnom zatratení za porušenie Božieho zákona a zameral sa viac na Ježiša Krista, svojho Spasiteľa, ktorý odpúšťa hriechy. *„Netráp sa nad svojimi hriechmi, ale radšej sa vrhni do náručia Vykupiteľa. Dúfaj v neho, v spravodlivosť jeho života, v moc vykúpenia jeho smrti... Miluj Krista, ktorý ťa miloval ako prvý“* (D'Aubigné, sv. 2, kap. 4). Tieto slová posla milosti na Luthera hlboko zapôsobili. Konečne po toľkých bojoch s bludmi, ktoré ho tak dlho sužovali, mohol lepšie rozpoznať pravdu a prísť k vnútornému pokoji.

Luther bol vysvätený za kňaza a povolaný z kláštora na univerzitu vo Wittenbergu ako profesor. Tam sa venoval štúdiu Biblie v pôvodných jazykoch. Začal prednášať o Biblii, mnohým nadšencom vysvetľoval Knihu žalmov, evanjeliá a epištoly. Staupitz, jeho priateľ a súčasne predstavený, nástojil, aby sa postavil za kazateľňu a šíril Božie slovo. Luther váhal, cítil sa nepovolaný hovoriť k ľuďom z miesta Kristovho. No až po dlhom vnútornom boji sa odhodlal. Poslucháči boli uchváte-

ní jeho výrečnosťou. Jasnosť, s ktorou predkladal pravdy, ich presviedčala, a jeho vrúcnosť si získavala ich srdcia.

Bol stále verným synom rímskej cirkvi a ani mu nenapadlo, že by mohol byť niekým iným. Božia prozreteľnosť ho však viedla, aby navštívil Rím. Išiel pešo a prespával v kláštoroch. Konečne v diaľke uvidel mesto rozprestierajúce sa na siedmich pahorkoch. Od veľkého dojatia padol na zem a zvolal: „Svätý Rím, buď pozdravený.“ Potom vošiel do mesta, navštevoval kostoly, počúval zvláštne príbehy, ktoré rozprávali kňazi a mnísi, a vykonával všetky nutné obrady. Všade sa však stretal s prejavmi, ktoré v ňom prebúdali úžas a hrôzu. Napísal: *„Nikto si nedokáže predstaviť, aké hriechy a hanebnosti sa v Ríme dejú. Treba to vidieť a počuť, aby sa tomu dalo vôbec uveriť. Ak existuje nejaké peklo, potom je Rím postavený na ňom. Toto mesto je bezodný pažerák, ktorý chrlí všetky druhy hriechu“* (D'Aubigné, sv. 2, kap. 6).

Krátko predtým vydal pápež výnos zaručujúci odpustky všetkým, ktorí kolenačky vystúpia po Pilátových schodoch. Hovorilo sa, že vraj po nich zostupoval náš Spasiteľ, keď opúšťal Pilátovu súdnu sieň. Tieto schody boli údajne zázračným spôsobom prenesené z Jeruzalema do Ríma. Luther si takto jedného dňa zbožne zodieral kolená výstupom po schodoch, keď sa mu zrazu zazdalo, že počuje hlas podobný hromu, ktorý mu hovorí: „*Spravodlivý bude žiť z viery*“ (R 1,17). V momente sa postavil na nohy a ponáhľal preč z tohto miesta hanby a hrôzy. Odvtedy chápal oveľa viac ako kedykoľvek predtým, aké je nezmyselné veriť, že si človek môže spasenie zaslúžiť svojimi skutkami, a aké je dôležité veriť v zásluhy Ježiša Krista. Keď potom opustil Rím, odvrátil sa od neho aj svojím srdcom.

SPOR O ODPUSTKY

Po návrate z Ríma získal Luther na univerzite vo Wittenbergu hodnosť doktora teológie. Teraz mal možnosť venovať sa naplno štúdiu Písma, ktoré toľko miloval. Slávnostne sa zaviazal, že bude celý svoj život usilovne študovať a verne hlásať Božie slovo, ale nie to, čo hlása rímska cirkev. Už nebol obyčajným mníchom alebo profesorom, ale povereným poslom Biblie. Bol povolaný, aby ako pastier nasycoval Boží ľud, ktorého hlad a smäd upokojí jedine pravda.

Svetlo a tma však nejdú ruka v ruke. Zachovávať a brániť jedno znamená vyvracať

a útočiť na druhé. Rímska cirkev v tom období začala obchodovať s Božou milosťou. A to žiadnym iným spôsobom ako kúpou odpustkov za hriech, čo bolo dômyselne odôvodnené formou nutných finančných prostriedkov na

výstavbu Chrámu sv. Petra v Ríme. Celý akt bol zastrešovaný pápežom. Za cenu takýchto zločinov mal byť postavený chrám na Božiu pocku, jeho „základný kameň“

mal byť položený za „mzdu nespravodlivosti“. No, paradoxne, prostriedok, ktorý si Rím vybral, aby zažil ešte väčší rozmach, zasadil smrteľnú ranu jeho moci a veľkosti.

Tetzel, úradník poverený predajom odpustkov v Nemecku, bol usvedčený z najhorších zločinov proti spoločnosti aj proti Božiemu zákonu. Dobrovoľne sa dal najať, aby presadzoval bezohľadné plány pápeža. Absolútne bez hanby šíril najväčšie lži a táral výmysly, ktorými chcel oklamať dôverčivých ľudí. Ak by však

ľudia poznali Božie slovo, tak jednoducho by sa oklamať nedali. Keď Tetzel vchádzal do mesta, išiel pred ním posol a oznamoval: „*Milosť Božia a Svätý Otec vchádzajú do vašich brán.*“ Ľud vítal hanlivého obchodníka akoby k nim zostúpil z nebies samotný Boh. Znevažujúci obchod sa konal v kostole, kde tento úradník z kazateľnice vychvaloval odpustky ako najcennejší Boží dar. Vyhlasoval, že jeho potvrdenia o odpustení majú moc odpustiť aj hriechy, ktoré bude kupujúci chcieť ešte len spáchať – a to bez potreby vykonať pokánie. Navyše tvrdil, že odpustky dokážu zachrániť nielen živých, ale aj mŕtvych a v okamihu, keď peniaze dopadnú na dno jeho pokladnice, opustí duša, za ktorú bolo zaplatené, očistec a dostane sa do neba.

Luther sa zhrozil, keď počul potupné slová predavačov odpustkov. Tie si kúpili aj mnohí členovia jeho zboru a čoskoro začali prichádzať k svojmu duchovnému, spovedali sa z rôznych hriechov a očakávali rozhrešenie – ale nie pre to, že by svoje hriechy ľutovali a chceli sa napraviť, ale pre to, že si kúpili odpustky. Luther im odmietol dať rozhrešenie a upozorňoval ich na to, že bez pokánia a nápravy života vo svojich hriechoch zahynú. Bezradne sa obrátili na Tetzela so sťažnosťou, že ich spovedník neuznáva potvrdenia o odpustkoch. Niektorí dokonca žiadali, aby im vrátil peniaze. To predavača rozčertilo, zúrilo a nadával, na námestiach dal zapáliť ohne a vyhlasoval, že dostal od pápeža príkaz upáliť všetkých kacírov, ktorí sa odvážia postaviť proti jeho najsvätejšim odpustkom.

LUTHEROVE TÉZY

Kedže Tetzel nepoľavil vo svojom úsilí pri predaji odpustkov a ďalej hlásal bezbožné bludy,

95 Lutherových téz - norimberská tlač z roku 1517

Luther sa rozhodol ostrejšie zakročiť proti týmto nerestiam. Čoskoro sa mu naskytla vhodná príležitosť. V zámockom kostole vo Wittenbergu uschovávali množstvo pozostatkov a počas niektorých sviatkov ich verejne vystavovali. Práve sa blížil Sviatok všetkých

svätých. Deň predtým sa Luther pripojil k zastupom, ktoré sa hrnuli do kostola, a pribil na dvere chrámu listinu obsahujúcu 95 téz proti učeniu o odpustkoch. Súčasne vyhlásil, že je ochotný ich obhájiť na ďalší deň na univerzite pred všetkými, ktorí by ich chceli vyvrátiť.

Jeho tézy vzbudili všeobecnú pozornosť. Ľudia ich čítali stále dookola a všade sa o nich rozprávalo. Vyvolali veľké emócie na univerzite, ale aj v celom meste. Články dokazovali, že právo odpúšťať hriechy alebo odpustiť trest za ne nebolo nikdy dané ani pápežovi, ani žiadnemu inému človeku. Celá tá šaráda s odpustkami je podvod – spôsob, ako vymámiť od naivných ľudí peniaze. Tézy takisto dokazovali, že Kristovo evanjelium je najcennejším pokladom cirkvi a že Božia milosť, ktorá je v ňom zjavená, je zadarmo udeľovaná všetkým, ktorí ju prijímajú prostredníctvom pokánia a viery.

Lutherove tézy boli výzvou do diskusie. Nikto sa však neodvážil do nej vstúpiť. Otázky, ktoré predložil, sa o pár dní rozšírili po celom Nemecku a o niekoľko týždňov o nich vedel celý kresťanský svet. Mnohí oddaní katolíci, ktorí vedeli o nešvároch v cirkvi a horekovali nad nimi, no nevedeli zastaviť ich postup, čítali tézy s veľkým nadšením a spoznávali v nich Boží hlas. Cítili, že Pán sa postaral o to, aby neovládateľná záplava skazy, ktorej zdrojom bol Rím, bola zastavená. Kniežatá a svetská vrchnosť sa tajne radovali, že bude konečne zastavená samolúba sila, ktorá neuznáva právo odvolať sa proti jej rozhodnutiam.

Hoci Luthera viedol k začatiu reformačného diela Duch Svätý, vo svojom úsilí však nemohol ďalej pokročiť bez vážnejších konfliktov. Jeho nepriatelia ho ohovárali a odsudzovali, prekrucovali jeho úmysly, posmievali sa mu a mali sarkastické poznámky. On však žil v istote, že vedúci predstavitelia cirkvi aj škôl sa k nemu ochotne pripoja s cieľom napraviť danú situáciu. Povzbudenie, ktoré mu prejavili vysokopostavení ľudia, mu dodávalo radosť a nádej. No aj táto podpora sa časom zmenila na výčitky a odsudzovanie. Mnohí cirkevní aj svetskí hodnostári síce boli presvedčení, že jeho tézy sú pravdivé, rýchlo však pochopili, že keby na ne pristúpili, rozpútalo by to veľké zmeny. Osvietenie a reforma v širokých ľudových vrstvách by nutne viedli k podkopaniu moci Ríma.

Lutherovo učenie prilákalo pozornosť inteligentných ľudí v celom Nemecku. Namiesto mŕtveho formalizmu, v ktorom bola cirkev tak dlho udržiavaná, nastupovala živá viera. Ľudia prestávali veriť poverám rímskej cirkvi a uvedomili si mnohé predsudky. Všeobecný záujem vyvolával stále väčšie obavy cirkevnej vrchnosti. A tak Luther dostal pozvanie do Ríma, kde sa mal zodpovedať zo šírenia kacírstva. Jeho priatelia sa však tohto príkazu zľakli. Veľmi dobre si uvedomovali, aké nebezpečenstvo by mu hrozilo v takomto skazenom meste. Nesúhlasili s tým, aby šiel do Ríma, a žiadali, aby bol vypočúvaný v Nemecku. Nakoniec bola ich požiadavka vypočutá. Pápež vymenoval vyslanca, ktorý mal prípad vyriešiť. V písomných

pokynoch mu vysvetlil, že Luthera už vyhlásil za kacíra, a nariadil mu, „aby ho neodkladne stíhal a trestal“. Ďalej pápež svojmu vyslancovi nariadil, aby vyhubil „kacírsku náказu“ – a to tým spôsobom, že vylúči z cirkvi s výnimkou

Vstupné dvere do kostola vo Wittenbergu

cisára všetkých, nehľadiac na ich postavenie, ktorí nebudú chcieť Luthera a jeho prívržencov zatknúť a doviest' do Ríma.

V tomto období, keď Luther potreboval tak veľmi nejakého priateľa, ktorý by ho povzbudil, prípadne mu aj poradil, poslala mu Božia prozreteľnosť Filipa Melanchthona. Bol to skromný a hanblivý mladý muž. Vďaka svoj-

mu zdravému úsudku, obsiahlym vedomosťami a pôsobivému prejavu, ale aj ušľachtilej povahe a zmyslu pre spravodlivosť si viac-menej získal všeobecný obdiv a úctu. Jeho láskavosť, opatrnosť a presnosť harmonizovali s Lutherovou odvahou a činorodosťou. Ich spolupráca bola pre reformáciu vítanou posilou, pre Luthera sa navyše stala zdrojom dôležitého povzbudenie.

Cirkevný súd sa mal konať v Augsburgu a Luther tam chcel ísť pešo. Jeho priatelia sa však o neho báli, počuli klebety, že sa ho chystajú cestou zajať a zavraždiť. Preto ho odhovárali, aby sa na cestu ani nevydával; naliehali naňho, aby na nejaký čas odišiel z Wittenbergu a ukryl sa do bezpečia u ľudí, ktorí ho radi ochránia. On však nechcel opustiť miesto, kde ho postavil Boh. Hovoril: *„Som ako Jeremiáš, muž sporov a bojov, čím častejšie sa však ozývajú ich hrozby, tým väčšiu mám radosť... Znevážili moju česť a dobré meno. Zostáva len jediné, a to je moje úbohé telo; nech si ho vezmú, skrátia tak môj život o niekoľko hodín. Pokiaľ však ide o moju dušu, tú mi vziať nemôžu.“*

Luther pri sebe nemal ochranný list. Priatelia mu dohovárali, aby pred vyslanca bez neho ani nepredstupoval; sami potom o tento list cisára požiadali. Pápežský legát chcel prinútiť Luthera, aby odvolal; pokiaľ by sa to nepodarilo, chcel ho dať dopraviť do Ríma, kde by pochodil podobne ako Hus a Hieronym. Práve preto sa vyslanec prostredníctvom svojich agentov snažil Luthera nalákať na to, aby ho navštívil bez ochranného listu a zveril sa jeho

milosrdenstvu. To však Luther odmietol. Až keď získal listinu, ktorá mu zaručovala cisárovu ochranu, vydal sa za pápežským legátom.

PRED SÚDOM V AUGSBURGU

Zástupcovia pápeža sa rozhodli, že budú najskôr diskutovať láskavo a pokúsia sa tým Luthera získať. Vyslanec preto prejavoval v rozhovoroch s Lutherom priateľskú náklonnosť, požadoval však, aby sa bezvýhradne podrobil autorite cirkvi a odvolal všetky svoje články bez dokazovania alebo vysvetľovania. Ako veľmi sa však mýlil v povahe muža, ktorý stál pred ním. Luther vo svojej odpovedi vyjadril úctu k cirkvi, svoju túžbu po pravde, svoju ochotu odpovedať na všetky námietky proti svojmu učeniu a predložiť svoje myšlienky na posúdenie významným univerzitám. Súčasne však vyslovil nesúhlas s kardinálovou požiadavkou, aby svoje názory odvolal, bez toho, že by bol najskôr usvedčený z bludov.

Jedinou odpoveďou na to bolo: „*odvolaj, odvolaj*“. Luther dokázal, že jeho stanovisko vychádza z Písma, a s pevným odhodlaním vyhlásil, že sa nemôže zriecť pravdy. Počas ďalších diskusií predložil stručný, jasný a presvedčivý výklad svojich názorov, pričom sa opieral o mnohé citáty z Písma. Prečítal listinu nahlas a odovzdal ju kardinálovi. Ten ju však s opovrhnutím odhodil a zašomral, že to je len kopa prázdnych slov a bezvýznamných citátov. To Luthera pobúrilo. Rozhodol sa, že sa „stretne“ s arogantným prelátom na jeho vlastnej

pôde, a on takto v dišpute o tradícii a učení cirkvi jeho výroky úplne vyvrátil.

Keď si vyslanec uvedomil, že Lutherove dôkazy sú nespochybniteľné, prestal sa ovládať a zlostne sa rozkričal: *„Odvolaj, lebo ťa pošlem do Ríma pred sudcu. Exkomunikujú z cirkvi teba a všetkých твоjich prívržencov aj každého, kto by sa chcel za teba postaviť. Odvolaj alebo sa už nevracaj!“* Luther so svojimi priateľmi okamžite odišiel, a tak dal jasne najavo, že odvolať svoje výroky nehodlá.

Napriek tomu, že mal ochranný cisársky list, jeho odporcovia usilovne premýšľali, ako by ho mohli zatknúť a uväzniť. Priatelia naňho tlačili, aby sa okamžite vrátil do Wittenbergu, pretože jeho ďalší pobyt v Augsburgu je už zbytočný. Poslúchol a odišiel pred svitaním na koni, iba v sprievode stráža, ktorú mu dal na cestu mestský úrad. S obavami tajne prechádzal temnými a tichými ulicami mesta. Dokážu uniknúť všetkým nástrahám? Boli to chvíle úzkosti a úprimných modlitieb. Dorazili k malým vrátam v mestskej hradbe, a keď sa otvorili, Luther so strážou bez problémov opustil mesto. Len čo sa bezpečne dostali z dohľadu, utečenci zrýchlili jazdu a skôr, ako sa pápežov vyslanec dozvedel o jeho odchode, boli už mimo dosahu prenasledovateľov. Ten, o ktorom si mysleli, že je v ich moci, im unikol ako vtáčik z kletky.

Pápežský legát bol od zlosti celý bez seba, keď sa dozvedel, že Luther utiekol. Svoj hnev si vylial v liste saskému kurfirstovi Fridrichovi, v ktorom sa na Luthera sťažoval a žiadal,

aby ho poslal do Ríma alebo vyhostil zo Saska. Až dovtedy kurfirst o reformačnom učení veľa nevedel. Otvorenosť, sila a jasnosť Lutherových myšlienok však naňho hlboko zapôsobili. Fridrich sa rozhodol, že ho bude chrániť, pokiaľ sa nepreukáže, že sa mýli. Na vyslancovu žiadosť odpovedal listom, v ktorom napísal: *„Maľo by vám stačiť, že k vám dr. Martin Luther prišiel do Augsburgu. Nečakali sme, že budete od neho žiadať odvolanie bez toho, že by ste ho presvedčili o jeho bludoch. Žiadny z učencov nášho kniežatstva mi neoznámil, že Lutherovo učenie je bezbožné, protikresťanské alebo kacírské.“* Kurfirst odmietol poslať Luthera do Ríma alebo ho vyhostiť z krajiny. Uvedomoval si, že v spoločnosti nastal všeobecný mravný úpadok a že je nutné vykonať zásadnú reformu. Vedel, že Lutherova činnosť sleduje tento cieľ, vlastne ho tešilo, že sa jej vplyv začína prejavovať v cirkvi.

ŠÍRENIE LUTHEROVHO UČENIA

Lutherove spisy a jeho učenie postupne prenikali do všetkých kresťanských krajín. Jeho vplyv sa rozšíril do Švajčiarska a Holandska, opisy jeho prác sa dostali do Francúzska a Španielska; v Anglicku bolo jeho učenie prijaté ako slovo života; pravda sa rozšírila aj do Belgicka a Talianska. Tisícky ľudí akoby sa prebudili zo smrtelnej úzkosti a radovali sa z nádeje života viery. Rím sa snažil Luthera zničiť, Boh ho však chránil. Jeho učenie bolo počuť všade – v chatrčiach aj v kláštoroch, v zámkoch,

na univerzitách aj v palácoch... Všade sa našli ušlachtilí muži pripravení podporiť jeho úsilie.

Práve v tom čase čítal Luther spisy Jana Husa a zistil, že pravdy, ktoré objasňoval vo svojich prednáškach, hlásal už tento český reformátor. Vyhlásil: *„My všetci, Pavol, Augustín a ja, sme husiti napriek tomu, že by sme o tom vedeli! ... Boh istotne potrestá svet za to, že pravda, ktorá mu bola hlásaná už pred sto rokmi, bola upálená“* (Wylie, sv. 6, kap. 1).

Luther vo výzve cisárovi a nemeckej šľachte k reforme kresťanstva o pápežovi napísal: *„Je hrozné sledovať muža, ktorý sa síce vydáva za Kristovho zástupcu, pritom si však pokojne žije v prepychu, ktorým sa mu nevyrovná žiadny cisár. Podobá sa chudobnému Ježišovi alebo skromnému Petrovi? Tvrdí sa o ňom, že je pánom sveta! Kristus, za ktorého námestníka sa pasuje, však vyhlásil: ‚Moje kráľovstvo nie je z tohto sveta.‘ Môže panstvo námestníka prevyšovať panstvo jeho pána?“* (D'Aubigné, sv. 6, kap. 3). Táto výzva sa rozšírila po celom Nemecku a mala obrovský vplyv. Lutherovi odporcovia, ktorí horeli túžbou po pomste, naliehali na pápeža, aby proti nemu rázne zakročil. Rím tak vydal nariadenie, že jeho učenie má byť okamžite zakázané. Luther a jeho učenci dostali šesťdesiat dní na rozmyslenie. Ak sa nepodvolia, budú z cirkvi vylúčení. V tejto chvíli nastala pre reformáciu rozhodujúca chvíľa.

Keď sa Luther dozvedel o pápežskej bule, vyhlásil: *„Odmietam ju a som proti nej, pretože je bezbožná a nesprávna... V nej je odsúdený samotný Kristus... Radujem sa z toho, že takéto*

zlo dokážem znášať pre to najlepšie na svete. Teraz cítim vo svojom srdci väčšiu voľnosť, lebo konečne viem, že pápež je antikrist, že jeho trón je trónom samotného satana.“ Pápež pohrozil Lutherovi exkomunikáciou, ak to neodvolá – a teraz sa jeho slová naplnili. Vydal novú

Luther pred snemom vo Wormse (Anton von Werner, 1877)

bulu, ktorou ohlásil, že Luther bol vylúčený z rímskej cirkvi, označil ho za nebesami prekliateho a rozšíril kliatbu aj na všetkých, ktorí prijímajú jeho učenie. A tak sa začal veľký zápas.

Odpor proti pravde môže mať rôznu podobu, nepriateľstvo sa môže prejavovať aj v skrytejšej forme. Rozpor však bude stále rovnaký a bude sa prejavovať až do konca času.

SNEM VO WORMSE

Na nemecký trón zasadol nový cisár – Karol V. Z Ríma sa hneď k nemu náhlili vyslanci, aby

panovníkovi zablahoželali; zároveň ho však chceli presvedčiť, aby použil svoju moc a zakročil proti reformácii. Saský kurfirst, ktorému Karol V. do značnej miery vďačil za svoju korunu, ho však žiadal, aby proti Lutherovi nič nepodnikal, pokiaľ ho nevypočuje. Cisár sa tak do-

stal do chúlостivej a nepríjemnej situácie. Prívrženci pápeža sa neuspokoja s ničím iným ako s cisárskym výnosom, ktorý Luthera odsúdi na smrť. Kurfirst však dôrazne vyhlásil, že ani jeho cisárska milosť, ani nik iný nedokázal, že Lutherove spisy sú nepravdivé, a preto žiadal o ochranný list – aby mohol predstúpiť pred tribunál vzdelaných, zbožných a nestranných sudcov.

Všeobecná pozornosť sa sústredila na snem nemeckých štátov vo Wormse, ktorý zasadal krátko nato, ako cisár začal panovať. Tento národný snem mal posúdiť dôležité politické otázky a štátne záujmy; súčasne to bolo prvý raz, keď sa nemecké kniežatá mali stretnúť so svojim mladým panovníkom na skutočnom zhromaždení. Prichádzali sem cirkevní a štátni hodnostári zo všetkých kútov ríše – urodzení a mocní šľachtici, ktorí chorobne strážili svoje dedičné práva, cirkevné kniežatá vo vysokých funkciách, ktoré vôbec neskrývali svoju nadradenosť, rytieri so svojimi ozbrojenými sprievodmi, vyslanci cudzích

aj vzdialených krajín. Najviac pozornosti však vzbudzoval prípad saského reformátora.

Ešte predtým však cisár nariadil kurfirstovi, aby priviedol Luthera so sebou na snem. Cisár mu zaručil ochranu a slúbil, že bude môcť otvorene rozprávať o sporných otázkach s osobami na to povolanými.

LUTHER PRED SNEMOM

Keď sa vo Wormse rozkríкло, že Luther predstúpi pred snem, vyvolalo to všeobecný rozruch. Alexander, pápežský legát, ktorému bol prípad zverený, prskal od zlosti; bolo mu jasné, že celá záležitosť sa pre pápeža skončí pohromou. Začať vyšetrowanie prípadu, v ktorom pápež už vyniesol rozsudok, znamenalo vlastne odmietnuť pápežovu zvrchovanosť. Navyše sa obával, že veľavravné a presvedčivé dôkazy Luthera by mohli mnohé kniežatá odvrátiť od pápeža. Preto u cisára Karola nástojčivo protestoval proti Lutherovmu príchodu do Wormsu. V tom období bola uverejnená aj pápežská bula, ktorá proklamovala Lutherovu exkomunikáciu z cirkvi. Tento fakt spolu s protestom pápežského vyslanca donútil cisára, aby ustúpil. Napísal kurfirstovi, že pokým Luther neodvolá, musí zostať vo Wittenbergu.

Alexander sa však s týmto víťazstvom neuspokojil. Vynaložil všetky svoje schopnosti a zákernosť, aby bol Luther odsúdený. Podľa nemeckých zákonov si to však žiadalo súhlas kniežat. Cisár – pod tlakom legátovej neodbytnosti – ho vyzval, aby prípad predložil sne-

mu. Pre nuncia to bol veľký deň, keď sa prezentoval ako najväčší vzdelanec a rečník. Na Lutherovu hlavu sa sypalo jedno obvinenie za druhým. Vyslanec ho označil za nepriateľa cirkvi a štátu, živých aj mŕtvych, duchovenstva i svetskej vrstvy. *„V bludoch Luthera je toho dosť,“* zdôrazňoval, *„aby to ospravedlňovalo upálenie stoviek tisícov kacírov.“* Tento prejav zástupcu pápeža zapôsobil na snem naozaj presvedčivo.

Napriek tomu, že väčšina členov snemu by neváhala Luthera vydať Rímu na potrestanie, boli medzi nimi aj tí, ktorí zreteľne vnímali skazenosť cirkvi a priali si, aby tieto nehanebnosti boli odstránené – vedeli totiž, že pre amorálnosť a hrabivosť cirkevnej vrchnosti trpí predovšetkým nemecký ľud. Boh zapôsobil na jedného z členov snemu, saského vojvodu Juraja, a ten verejne opísal následky pápežskej tyranie. S úžasnou presnosťou vymenoval klamstvá a zločiny pápežstva a v závere dodal: *„To sú len niektoré z nehanebností, ktoré svedčia proti Rímu. Všetka hanba šla bokom, jediným cieľom sú... peniaze, peniaze, peniaze,... takže kazatelia, ktorí majú učiť pravde, nešíria nič iné než lži a sú nielen znášani, ale dokonca sú za to odmeňovaní, pretože čím viac klamú, tým väčšie sú ich zisky. Práve z tohto skazeného prameňa vytekajú skazené vody. Musí sa uskutočniť všeobecná náprava.“*

Snem okamžite ustanovil výbor, ktorý mal za úlohu pripraviť zoznam toho, čím pápežstvo tak veľmi utláča svoj ľud. Zoznam obsahoval 101 položiek a cisárovi bol predložený

so žiadosťou, aby urýchlene prijal opatrenie týkajúce sa nápravy týchto nemravností. Teraz členovia snemu požadovali, aby sa na snem dostavil Luther. Napriek Alexandrovým prosbám, hrozbám a protestom cisár nakoniec súhlasil, a tak bol Luther pozvaný, aby predstúpil pred snem. S pozvánkou dostal aj ochranný list, ktorý mu zaručoval návrat na bezpečné miesto.

Cestou sa Luther stretával s veľkým záujmom. Všade navôkol sa zhromažďovali zástupy a priateľské hlasy ho upozorňovali na zámery pápežských vyslancov: „Upália ťa,“ hovorili niektorí, „skončíš na hranici ako Jan Hus“. Luther im však odpovedal: „Aj keby po celej ceste z Wormsu do Wittenbergu zapálili oheň, ktorého plamene by šľahali až k nebu, prejde ním v mene Pána. Prídem na snem, vstúpim do tlamy tohto netvora a vylámam mu zuby, pretože vyznám Pána Ježiša Krista.“

TU STOJÍM A NEMÔŽEM INAK

Keď prišiel do Wormsu, pri bráne ho vítal dlhý zástup ľudí. Tolko ich neprišlo privítať ani samotného cisára. Všade panovalo neopísateľné vzrušenie. Zo zástupu sa ozval prenikavý, nariekajúci hlas a spieval pohrebný žalospev, ako keby chcel Luthera varovať pred údelom, ktorý ho čaká. „Boh bude mojou ochranou,“ vyhlásil Luther, keď vystúpil z voza.

Zástupcovia pápeža sa zhrozili – neverili, že sa naozaj odvážil prísť do Wormsu. Cisár ihneď zvolal svojich radcov, aby zvážili,

aké opatrenia treba podniknúť. Jeden z biskupov sa vyjadril takto: *„Vaša cisárska milosť by sa mala zbaviť tohto človeka čo najskôr. A či neďal Žigmund upáliť Jana Husa? Nie sme povinní vydávať ochranné listy kacírom, ani nie sme povinní takéto listy dodržiavať.“* „Nie,“ odpovedal cisár, *„svoj sľub musíme dodržať“* (D'Aubigné, sv. 7, kap. 8). Tak bolo rozhodnuté, že Luther môže predstúpiť pred snem.

Konečne stál pred snemom. Cisár zasedol na trón a okolo neho stáli najvýznamnejšie osobnosti ríše. Ešte nikto nikdy nestál pred významnejším zhromaždením, aby sa spovedal zo svojej viery, pred akým stál Martin Luther. Predvolanie pred snem už samo osebe predznamenovalo víťazstvo nad pápežstvom. Hoci pápež už rozsudok nad Lutherom vyniesol, súdny dvor mu dovolil verejne sa obhajovať, čím sa postavil nad pápeža. Pápež uvalil na tohto človeka kliatbu, a tým ho vylúčil z ľudskej spoločnosti; teraz bol však odsúdenec zdvorilo pozvaný pred najvznešenejšie zhromaždenie. Pápež ho odsúdil na večné mlčanie, on však prehovorí k tisícom pozorných poslucháčov.

Luther bol privedený priamo na cisárov dvor. V preplnenej sále zavládlo hlboké ticho, zrazu sa postavil cisársky úradník, ukázal na kopu Lutherových spisov a žiadal, aby odpovedal na dve otázky: či sa k nim hlási ako k svojim spisom a či je ochotný odvolať názory, ktoré v nich hlása. Keď boli prečítané názvy kníh, odpovedal na prvú otázku a potvrdil, že je ich autorom. Potom pokračoval: *„Pokiaľ ide*

o druhú otázku, tá sa týka viery i spásy duší a ide v nej o Božie slovo, najväčší a najvzácnejší poklad na nebi aj zemi. Bolo by odo mňa veľmi nerozvážne, keby som odpovedal bez uváženia. Mohol by som toho povedať menej, ako vyžadujú okolnosti, alebo viac, ako žiada pravda, a tak by som sa mohol previniť proti slovám Krista... Preto žiadam, Vaše cisárske Veličenstvo, vo všetkej pokore, aby mi doprialo čas na to, aby som mohol odpovedať bez toho, že by som sa previnil proti Božiemu slovu.“

Luther sa zachoval múdro, keď predniesol túto požiadavku. Tým presvedčil zhromaždenie, že nekoná pochabo. Ďalší deň sa mal dostaviť, aby odpovedal na druhú otázku. Chvilami mu takmer prestávalo biť srdce, keď si uvedomil, aké sily sa spojili proti pravde. Veľmi zatúžil po uistení, že Pán bude s ním. Naplnený úzkosťou spadol na zem a vyludzoval zo seba prerývané výkriky, ktorým mohol porozumieť len Boh. Múdra prezieravosť sa postarala o to, aby si uvedomil, čo mu hrozí, aby sa nespoliehal na svoje vlastné sily a nepúšťal sa strmhľav do nebezpečenstva.

Keď ho znovu uviedli do sály, stopy po strachu či rozpakoch boli preč. Pokojne a dôstojne stál ako Boží svedok pred mocnými sveta. Cisársky úradník ho vyzval, aby oznámil, či chce odvolať svoje učenie. Luther predniesol mierne a pokojne: *„Najjasnejší cisár, vznešené kniežatá, milostiví páni, stojím pred vami na základe príkazu, ktorý mi bol včera doručený. Milosrdenstvom Božím zaprisahávam vaše Veličenstvo a vašu vznešenú Výsosť, aby ste milostivo vypo-*

čuli obranu veci, o ktorej som presvedčený, že je spravodlivá a pravdivá. Prosím, aby ste mi odpustili, ak sa pre nevedomosť previním proti dvorským zvykom a pravidlám, lebo som nebol vychovaný v kráľovských palácoch, ale v ústraní kláštora.“ Potom sa vyjadril k otázke a pove-

dal, že jeho spisy nie sú všetky rovnaké. Niektoré hovoria o viere a dobrých skutkoch a aj jeho nepriatelia o nich vyhlasujú, že sú nielen neškodné, ale prospešné. Odvolať tieto spisy by znamenalo odsúdiť pravdy, ktoré vyznávajú všetci. Druhú skupinu tvoria knihy, ktoré odhaľujú skazenosť a nešváry pápežstva. Odvolať ich by posilnilo krutovládu Ríma a doširoka by otvorilo dvere všetkým veľkým nepravostiam. Tretia skupina spisov útočí na tých, ktorí zastávajú panujúce nemravnosti. O týchto

spisoch úprimne povedal, že v nich bol prísnejší, ako by sa patrilo. Netvrdil, že je neomylný; no ani tieto knihy nemohol odvolať, pretože by to povzbudilo nepriateľov pravdy, ktorí by utláčali Boží ľud o to krutejším spôsobom.

„Som však len človek, nie Boh,“ pokračoval Luther ďalej, „preto sa budem obhajovať tak, ako sa obhajoval Kristus: Ak som povedal niečo zlé, dokáž, že je to zlé...“ (J 18,23). Pre milosrdenstvo Božie, zaprisahávam vás, najjasnejší cisár, a vás, najjasnejšie kniežatá, a príslušníkov všetkých vrstiev, aby ste dokázali zo spisov prorokov a apoštolov, že som sa mýlil. Len čo ma o tom presvedčíte, odvolám každý blúd a budem prvý, kto vezme knihy, ktoré som napísal, a hodí ich do ohňa“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 8).

Luther rozprával po nemecky, a keď skončil, požiadali ho, aby predniesol to isté po latinsky. Napriek tomu, že bol už veľmi vyčerpaný, vyhovel žiadosti a predniesol svoju reč znovu – rovnako jasne a energicky ako prvý raz. Božia prozreteľnosť to takto viedla. Mysle mnohých hodnostárov boli totiž také zatemnené klamstvami a poverami, že pri prvom prednese nerozoznali závažnosť jeho argumentov. Až keď svoje slová druhý raz opakoval, umožnilo im to lepšie pochopiť situáciu. Keď ukončil svoj prejav, hovorca snemu mu zlostne povedal: „Neodpovedal si na otázku, na ktorú sme sa pýtali... Žiadame, aby si jasne a presne odpovedal... Odvoláš alebo neodvoláš?“

Luther odpovedal: „Keďže najjasnejšie Veličenstvo a urodzené panstvo žiada odo mňa jasnú, obyčajnú a presnú odpoveď, dám vám ju,

zníe takto: Nemôžem podriaďiť svoju vieru ani pápežovi, ani snemom, pretože je nad slnko jasné, že sa často mýlia a navzájom si protirečia. Preto teda, dokiaľ nebudem presvedčený dôkazmi z Písma svätého alebo zdravým rozumom, dokiaľ nebudem presvedčený tými staťami, ktoré som uvádzal, a dokiaľ sa tým neuvolní moje svedomie spojené s Božím slovom, nemôžem odvolať a neodvolám, pretože sa nepatrí kresťanovi, aby protirečil svojmu svedomiu. Tu stojím a nemôžem inak. Boh mi pomáhaj. Amen“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 8).

Zhromaždenie na chvíľu onemelo od úžasu. Počas svojho prvého prejavu totiž Luther hovoril tichšie a jeho spôsob bol úctivý a pokorný. Zástancovia pápežstva si to vysvetlili tak, že začína strácať odvahu. Jeho žiadosť o odročenie považovali za predohru pred odvolaním. Sám cisár Karol si všimol mníchovu chabú telesnú schránku, jeho úbohý odev a obyčajný prejav a sčasti opovrhujúc povedal: *„Tento mních zo mňa kacíra nikdy neurobí.“* Odvaha a sila, s ktorou teraz Luther vystúpil, rovnako ako presvedčivosť a zrozumiteľnosť jeho argumentov, boli pre poslucháčov prekvapením. Cisár s obdivom zvolal: *„Tento mních hovorí veľmi odvážne.“*

Prívrženci Ríma boli zahnaní do kúta... Ich vec sa dostala do nepriaznivého svetla, a tak sa pokúsili obhájiť svoju pozíciu – no nie Písmom, ale výhražkami, osvedčeným prostriedkom Ríma. Hovorca snemu vyhlásil: *„Ak neodvoláš, cisár a ríšske vrstvy zvážia, ako zakročia voči nenapraviteľnému kacírovi.“* Lutherových

priateľov, ktorí s veľkou radosťou počúvali slová jeho úžasnej obrany, pri týchto slovách striaslo. On však pokojne odpovedal: „Bože, *bud' mojím pomocníkom, pretože nemôžem nič odvolať.*“ Potom dostal pokyn, aby opustil snem, aby sa kniežatá mohli poradiť. Každý cítil, že nastáva rozhodujúca chvíľa. Lutherova tvrdohlavosť a neochota ustúpiť môžu ovplyvniť dejiny cirkvi na celé stáročia.

Snem rozhodol, že mu poskytne ešte jednu príležitosť. Znovu a naposledy bol privedený pred snem a zase sa ho spýtali, či chce odvolať svoje učenie. „*Nemôžem odpovedať inak,*“ vyhlásil, „*než ako som už odpovedal.*“ Bolo zrejmé, že ho nikto sľubmi ani hrozbami neprinúti podvoliť sa nátlaku. Keď si pápežský legát uvedomil, aký účinok mala Lutherova reč, zmocnili sa ho ešte väčšie obavy o osud Ríma a rozhodol sa ho zničiť za každú cenu; bol pripravený na to využiť všetky dostupné prostriedky. Svojou povestnou výrečnosťou a diplomatickým umom sa snažil cisára presvedčiť, aké nerozumné a riskantné by bolo obetovať kvôli bezvýznamnému mníchovi priateľstvo a podporu mocneho pápeža.

LUTHER VYHLÁSENÝ ZA „KACÍRA“

Jeho slová zapôsobili. Deň po Lutherovom prejave cisár predložil snemu posolstvo, v ktorom oznámil svoje odhodlanie pokračovať v politike svojich predchodcov – zachovávať a chrániť kresťanstvo. Keďže sa Luther odmie-

tol zrieť svojich „bludov“, budú použité najprísnejšie opatrenia proti nemu a proti kacírstvu, ktorého sa dopustil. *„Obyčajný mních, zvedený svojou vlastnou pochabosťou, sa postavil proti kresťanskej viere. Aby som zadržal šírenie takejto bezbožnosti, obetujem svoje kráľovstvo, svoje poklady, svojich priateľov, svoje telo, svoju krv, svoju dušu i svoj život. Chýstám sa prepustiť Martina Luthera z úradu a zakázať mu, aby vyvolával v krajine zmätky a nepokoje. Zakročím potom proti nemu a proti jeho prívržencom ako proti zarytým kacírom. Exkomunikujem ich, uvrhnem na nich kľiatbu, aby som ich vyhubil. Vyzývam príslušníkov meštianstva, aby konali ako verní kresťania“* (D'Aubigné, sv. 7, kap. 9).

Cisár napriek tomu vyhlásil, že Lutherov ochranný list musí byť aj naďalej rešpektovaný a že – skôr ako sa voči nemu začnú opatrenia – musí mu byť dovolené vrátiť sa bezpečne domov.

V sále panovali protirečivé názory. Vyslanci a zástupci pápeža znovu požadovali, aby sa nerešpektovala integrita ochranného listu. Tvrdili: *„Jeho popol by mal byť vhodný do Rýna, ako bol doň vhodný pred sto rokmi popol Jana Husa.“* No nemeckí šľachtici, hoci sa svojím nepriateľským postojom voči Lutherovi vôbec netajili, nesúhlasili s porušením verejnej záruky, ktorá by poškvrnila česť národa. Pripomínali pohromy, ktoré prišli po Husovej smrti, a vyhlásili, že sa neodvážia privolať na Nemcko a na hlavu svojho mladého cisára podobné hrôzy.

Cisár Karol na to reagoval slovami: *„Aj keby česť a viera zmizli z celého sveta, musia trvať zostat' v srdciach kniežat.“* Keď potom naňho odporcovia Luthera naliehali, aby si s ním poradil rovnako ako Žigmund s Husom – teda aby ho vydal cirkvi, spomenul si na výjav, keď Hus na sneme verejne poukázal na svoje reťaze a pripomenul cisárovi daný sľub. Pri tejto spomienke Karol V. povedal: *„Nechcel by som sa červenať ako Žigmund“* (Lenfant, 1. časť, str. 422).

Panovník vedome odmietol pravdy hlásané Lutherom. *„Som pevne odhodlaný riadiť sa príkladom svojich predkov,“* napísal (D'Aubigné, sv. 7, kap. 9). Namiesto toho, aby sa vydal po ceste pravdy a spravodlivosti, rozhodol sa nepustiť vyšliapanú cestu zvykov. Aj v súčasnosti množstvo ľudí lipne na zvykoch a tradíciách svojich predkov. Napriek tomu, že im Boh posielal ďalšie pravdy, odmietajú ich prijať s tým, že čo nebolo odovzdané ich otcom, neprijmú ani oni.

Krátko po tom Luther dostal cisárske nariadenie, aby sa vrátil domov. Tušil, že sa blíži jeho odsúdenie. Dni jeho života sa zdali byť spočítané. Keď však odchádzal z Wormsu, cítil radosť a vďačnosť voči Bohu. Onedlho po jeho odchode zástupcovia papeža vydobyli od cisára, aby vydal proti Lutherovi edikt. V tejto listine bol označený za *„samotného satana, ktorý ma ľudskú podobu a je oblečený v mníšskom rúchu“*. Edikt nariadil, aby – len čo prestane platiť ochranný list – boli podniknuté kroky na ukončenie jeho pôsobenia; ďalej zakazo-

val, aby mu ktokoľvek poskytol prístrešie, dal mu najesť alebo napíť, aby mu poskytol pomoc slovom alebo činom, verejne alebo tajne. Mal byť zajatý, nech by sa zdržiaval kdekoľvek, a vydaný úradom. Takisto jeho prívrženci mali byť uväznení a ich majetky zhabané. Jeho spisy mali byť zničené a nakoniec všetci,

Hrad Wartburg

ktorí by sa opovážili konať proti tomuto nariadeniu, mali byť prekliati tiež. Saský kurfirst a kniežatá, ktoré sa správali k Lutherovi najpriateľskejšie, opustili Worms krátko po jeho odjazde, a tak cisárovo nariadenie získalo súhlas snemu. To bol pre pápežstvo víťazný okamih. Domnievali sa, že osud reformácie je tým spečatený.

LUTHER NA WARTBURGU

V týchto náročných chvíľach Boh umožnil svojmu služobníkovi príležitosť na útek. Bolo logické, že Rím sa uspokojí len s jeho

smrťou – a pred tou ho mohol zachrániť iba bezpečný úkryt. Boh vnukol Fridrichovi Saskému nápad, ako reformátora zachrániť. Verní priatelia kurfirstov zámer zrealizovali a Luther bol ukrytý tak dobre, že o ňom takmer nikto nevedel. Cestou domov bol prepadnutý, zajatý, odlúčený od svojich sprievodcov, pričom ho rýchlo previezli cez lesy na hrad Wartburg – osamelú pevnosť v horách. Jeho únos aj úkryt boli zahalené tajomstvom, takže ani Fridrich dlho netušil, kde ho odvieďli. Toto utajenie malo svoj zmysel; pokiaľ kurfirst nevedel, kde sa Luther zdržiava, nemohol nič vyzradiť. Stačilo mu uistenie o tom, že je v bezpečí.

Uplynula jar, leto a jeseň, prišla zima a Luther stále zostával vo väzení. Alexander a jeho prívrženci jasali. Mysleli si, že „svetlo evanjelia“ čoskoro zhasne. Namiesto toho však reformátor doplňoval svoju lampu zo „zásobárne pravdy“. V bezpečí a priateľskej atmosfére na Wartburgu nejaký čas odpočíval po predchádzajúcich vypätých a dlhých zápasoch. No pokoj a odpočinok mu neprinášali uspokojenie. Bol zvyknutý na čínorodý život, preto veľmi ťažko znášal túto situáciu. V myšlienkach sa stále dookola zaoberal sám sebou a začal sa obávať, že by mohol byť obvinený zo zbabelosti, keďže utiekol z boja. Pritom však za jeden deň dokázal vykonať viac práce ako ktokoľvek iný. Jeho pero sa nezastavilo. Jeho nepriateľov, ktorí si mysleli, že bol umlčaný, to riadne rozčúlilo, keď získali jasný dôkaz, že vo svojej činnosti naďalej pokračuje.

Celým Nemeckom sa šírili jeho traktáty, pričom svojim krajanom preukázal neobyčajne významnú službu, keď preložil do nemčiny Nový zákon.

Zo svojho skalnatého úkrytu takmer celý rok bez prestania hlásal evanjelium a napomínal hriešne správanie a bludy tej doby.

Lutherova izba na hrade Wartburg

POSTUP REFORMÁCIE V NEMECKU

Lutherovo tajuplné zmiznutie vyvolalo v celom Nemecku zdesenie. Ľudia sa veľmi zaujímali o to, čo sa s ním stalo; šírili sa, samozrejme, aj všelijaké zvláštne zvesti a mnohí si mysleli, že bol zavraždený. Správy o tom, že je v bezpečí, hoci ako väzeň, zmiernili všeobecné obavy a ešte viac povzbudili nadšenie v mene Luthera. Ľudia čítali jeho spisy ešte oduševnenejšie ako predtým. Zástupy jeho prívržencov stále rástli; veď práve on bránil

Božie slovo pred obrovskou presilou. Reformácia nadobúdala silu – „sejbe,“ ktorú Luther zasial, sa darilo všade. Prostredníctvom jeho neprítomnosti sa podarilo to, čo by inak nebolo reálne. Jeho zástancovia cítili väčšiu zodpovednosť, keď bol ich majster v ústraní, a vynaložili všetky svoje sily, aby sa reformácia nezastavila.

Ani satan však nezaháľal. Pokúsil sa o to, o čo sa snažil v každom reformnom hnutí – oklamať a ničiť ľudí tým, že im podstrčí podvrh namiesto originálu. Pôsobenie falošných učiteľov zažila cirkev už v 1. storočí svojej existencie; falošní proroci sa objavovali aj v 16. storočí. Niekoľko mužov, ktorých hlboko zasiahlo náboženské vzrušenie, sa domnievalo, že zažili zvláštne zjavenie z neba. Tvrdili, že ich Boh poveril, aby dokončili reformáciu, ktorú vraj Luther iba začal. V skutočnosti však jeho dielo iba kazili. Odmietali dôležitý princíp, ktorý je základom reformácie – a to, že Božie slovo je jediným a dostatočným pravidlom viery a života. Na miesto tohto neomylného merítka stavali svoje neisté a nestále dojmy a pocity. Tým, že prehliadali Písmo, ktoré odhaľuje bludy a klam, umožnili satanovi, aby ovládal myslenie ľudí.

Jeden z týchto prorokov tvrdil, že dostal pokyny od anjela Gabriela. Istý študent, ktorý sa k nemu pridal, zanechal štúdium a vyhlásoval, že mu Boh vnukol múdrosť, s ktorou má vykladať jeho slová. K nim sa potom pripojili ďalší ľudia, ktorí inklinovali k fanatizmu. Pôsobenie týchto blúznivcov vyvolalo značný

rozruch. Lutherove kázne pôsobili burcujúcim vplyvom – ľudia cítili potrebu nápravy; no tvrdenia falošných prorokov zvedli na zlé chodníčky mnoho čestných a poctivých ľudí.

Vodcovia tohto hnutia prišli do Wittenbergu a začali proti Melanchthonovi a jeho spolupracovníkom uplatňovať svoje domnelé nároky: *„Boh nás poslal, aby sme učili ľud. Mali sme s Pánom dôverné rozpravy; sme apoštoli a proroci a obraciame sa na doktora Luthera.“* To reformátorov zaskočilo, cítili sa bezradní. Melanchthon vyhlásil: *„V týchto ľuďoch je skutočne mimoriadny duch, ale aký to je duch? ... Buďme ostražití, aby sme na jednej strane neuhasili Božieho Ducha, na strane druhej neboli zvedení satanovým duchom“* (D'Aubigné, sv. 9, kap. 7).

Výsledky nového učenia sa onedlho dostavili. Ľudia začali zanedbávať Bibliu alebo ju úplne odložili. V školách nastal zmätok: študenti prestali rešpektovať pravidlá a odchádzali zo škôl. Ľuďom, ktorí si mysleli, že sú schopní oživiť a riadiť reformáciu, sa vlastne podarilo priviesť ju na pokraj skazy.

LUTHER PROTI FALOŠNÝM PROROKOM

Keď sa Luther dozvedel o týchto udalostiach, trápilo ho to. Pochopil pravú povahu týchto zdanlivých prorokov a rozpoznal nebezpečenstvo, ktoré ohrozovalo vec pravdy. Z ľudí, ktorí sa vydávali za priaznivcov reformácie, sa stali jej najhorší odporcovia. Aj samotný

Wittenberg, stredisko reformácie, sa rýchlo dostával pod vplyv fanatizmu a anarchie. Tento alarmujúci stav nebol dôsledkom Lutherovho učenia, no aj tak ho z neho obviňovali. V tomto nedobrom období si uveodmil, že už nemôže zostať skrytý pred svetom, a preto sa rozhodol pre návrat do Wittenbergu.

Okamžite sa vydal na cestu. Bolo to nebezpečné – stále sa naňho vzťahovala ríšska kliatba a nepriatelia ho mohli zabiť. Pre priateľov aj naďalej platil zákaz poskytnúť mu pomoc alebo prístrešie. Cisárska vláda prijala najprísnejšie opatrenie proti jeho prívržencom. Luther však videl, že dielo evanjelia je ohrozené, a preto neváhal a vydal sa do boja za pravdu. Veľmi obozretne, s pokorou, ale energicky a s vervou začal svoju činnosť. Povedal: *„Slovom musíme zvrhnúť a zničiť to, čo bolo ustanovené násilím. Nepoužijem silu proti poverčivým a neveriacim... Nikoho nemožno do ničoho nútiť. Pravou podstatou viery je sloboda“* (D'Aubigné, sv. 9, kap. 8).

Čoskoro sa vo Wittenbergu rozchýrilo, že sa Luther vrátil a že bude znovu hlásať slovo Božie. Ľudia prichádzali zo všetkých strán a kostol bol zrazu preplnený. V jednej chvíli vystúpil za kazateľňu a múdro a láskavo poučoval, napomínal a vystríhal pred zlom. Rozprával aj o konaní ľudí, ktorí sa snažili násilu zrušiť omše: *„Omša je vec nedobrá. Boh s ňou nesúhlasí. Mala by byť zrušená a priať by som si, aby bola na celom svete nahradená večerou Pána. Nikto však od nej nesmie byť odtrhnutý násilím. Musíme túto vec nechať v Božích rukách. Nech*

rozhodne Božie slovo, nie my.“ Celý týždeň odovzdával Boží odkaz pozorným zástupom. Božie slovo rozptýlilo ovzdušie fanatického vzrušenia a moc evanjelia priviedla tých, čo sa od neho odvrátili, znovu na cestu pravdy.

Fanatizmus bol na určitý čas zažehnaný. O niekoľko rokov neskôr však vypukol ešte s väčšou silou a desivejšími následkami. Luther sa vyjadril o vodcoch tohto hnutia takto: *„Pre nich bolo Písmo sväté len mŕtvou literou, všetci hneď vykrikovali: ‚Duch, Duch.‘ Určite nepôjdu tam, kam ich vedie ich duch. Kiež ma Boh vo svojom milosrdenstve uchráni pred cirkvou, v ktorej sú sami ‚svätí‘. Chcem žiť s pokornými, so slabými, s bezmocnými, ktorí vedia o svojich hriechoch a ktorí stále volajú k Bohu z hĺbky svojich sŕdc, aby od neho získali pomoc a útechu“* (D'Aubigné, sv. 10, kap. 10).

PÔSOBENIE TOMÁŠA MÜNZERA

Tomáš Münzer bol jedným z najhorlivejších fanatikov. Keby svoje schopnosti navigoval tým správnym smerom, mohol ľuďom priniesť veľa dobrého. On však neprijal hlavné zásady pravého náboženstva. Bol posadnutý túžbou zreformovať svet a zabúdal na to, na čo zabúdajú všetci jemu podobní blázni – s reformáciou musí začať od seba. Chcel získať postavenie a vplyv – ale nedokázal sa zmieriť s tým, že bude vždy až ten druhý. Tvrdil, že reformátori na miesto pápeža „dosadili“ autoritu Písma a vytvorili tak vlastne inú formu pápežstva. Vyhlasoval o sebe, že ho Boh poveril,

aby zaviedol skutočnú reformáciu, čo tlmočia aj jeho slová: *„Kto má tohto ducha, má pravú vieru, aj keby nikdy v živote Bibliu ani nevidel“* (D'Aubigné, sv. 10, kap. 10).

Poblúznení učitelia pod jeho vplyvom podliehali svojim dojomom a každý svoj pocit považovali za Boží hlas. Preto zachádzali do extrémov. Niektorí dokonca spálili svoje Biblie. Odôvodňovali to slovami: *„Slovo zabíja, ale Duch oživuje“*. Münzerovo učenie zodpovedalo túžbe ľudí po zázrakoch a súčasne uspokojovalo ich pýchu, pretože ľudské názory a predstavy nadradžovali nad slovo Božie. Jeho učenie prijali tisíce ľudí. Zakrátko Münzer verejne pri bohoslužbách odmietol akýkoľvek spoločenský poriadok a vyhlásil, že počúvať vrchnosť je to isté, ako pokúsiť sa slúžiť Bohu a satanovi zároveň. To vyústilo v divoké vzbury a boje... nemecká zem nasiakla krvou.

Šľachta, ktorá bola na strane pápeža, vyhlasovala – a mnohí tomuto tvrdeniu aj verili – že vzbury sú logickým dôsledkom Lutherovho učenia. Napriek tomu, že toto obvinenie bolo úplne neopodstatnené, reformátora to veľmi zasiahlo. No Luthera nenávideli aj vodcovia vzbury, pretože nielenže odmietol ich učenie a zdanlivý nárok na božskú inšpiráciu, ale navyše ich označil za povstalcov proti štátnej správe. Tak ho obvinili, že je bezočivý klamár. Zdalo sa, že proti nemu stála šľachta aj ľud. Satan sa neustále snaží klamať ľudí a viesť ich k tomu, aby hriech nazývali spravodlivosťou a spravodlivosť hriechom. A aký je vo svojom pláne úspešný! Ako často sú verní Boží nasle-

doovníci kritizovaní a znevažovaní, pretože od-
vážne stoja za pravdou. Zatiaľ čo ľudia, ktorí
konajú satanovo dielo, sú oslavovaní a chvá-
lení, dokonca sú považovaní za mučeníkov. Tí,
ktorí si zaslúžia úctu a podporu za svoju ver-
nosť Bohu, sa však stávajú terčom podozrenia
a nedôvery. Luther neohrozene vzdoroval úto-
kom, ktoré boli vedené proti evanjeliu; Božie
slovo sa pritom osvedčilo ako tá najúčinněj-
šia zbraň.

BIBLIA – PODPORA REFORMÁCIE

Po návrate z Wartburgu Luther dokončil pre-
klad Nového zákona a krátko nato nemecký
ľud už čítal evanjeliá vo svojom materinskom
jazyku.

Preklad prijali s veľkým nadšením všetci,
ktorí milovali pravdu; s opovrhnutím ho, na-
opak, odmietli tí, ktorí sa viac stotožňovali
s ľudskými výmyslami a prikázaniami.

Kňazov desilo pomyslenie, že by mali oby-
čajným ľuďom zodpovedať otázky týkajúce sa
Božieho slova a že tak vyjde najavo ich vlast-
ná nevedomosť. Rím sa márne snažil zabrániť
šíreniu Písma. Nepomohla mu ani jeho auto-
rita, ani vydávanie dekrétov či kliatby a mu-
čenie. Čím viac Rím Bibliu odsudzoval a zaka-
zoval, tým viac ľudia túžili poznať jej obsah
a učenie. Všetci, ktorí vedeli čítať, chceli sa zo-
známiť s Božím slovom. Nosili Bibliu so se-
bou, čítali ju stále dookola a po čase poznali
celé state naspamäť. Keď Luther videl, ako bol

Nový zákon prijatý, pustil sa hneď do prekladu textov Starého zákona. Hotový preklad uverejňoval po častiach, len čo sa mu niektorú zo starozákonných kníh podarilo dokončiť.

Lutherova Biblia

Podobne na tom boli aj jeho spisy – ktoré si získali srdcia ľudí v mestách aj na dedinách. To, čo s priateľmi spísal, ostatní rozširovali. Niektorí mnísi, presvedčení o nesprávnosti kláštorných sľubov, túžili vymeniť monotónny darebný život za život aktívny. Nevedeli však hlásať Božie slovo, a tak pre-

chádzali krajinou, navštevovali dediny a osady a predávali knihy, ktoré napísal Luther s priateľmi. Vzápätí sa Nemecko hmýrilo ľuďmi, ktorí odvážne šíрили knihy. So záujmom ich študovali všetky vrstvy – bohatí aj chudobní. Dedinskí učitelia ich po nociach čítali pri kozuboch mnohým ľuďom. Vďaka tomuto úsiliu niektorí poslucháči poznali pravdu, prijali zvesť evanjelia a nadšene ju potom šíрили medzi ostatných.

Všetky výzvy určené na elimináciu kacírstva, ktoré boli adresované cirkevným a štátnym úradom, boli ignorované. Väzenie, mučenie, upaľovanie na hraniciach ani popravy mečom neprinášali žiaduce výsledky. Napriek tomu, že tisícky veriacich spečatili svoju vieru krvou, šírenie evanjelia sa nezastavilo. Prenasledovanie skôr pomohlo pravdu rozšíriť a fanatizmus, ktorý sa prejavil v časoch Lutherovho skrývania sa, spôsobil iba to, že sa len zreteľnejšie prejavil rozdiel medzi Božím a satanovým pôsobením.

SPEYERSKÝ PROTEST A PROTESTANTSKE VYZNANIE

Jedným z najkrajších svedectiev, ktoré kedy zaznelo v prospech reformácie, bol protest nemeckých kresťanských kniežat na sneme v Speyeri v roku 1529. Odvaha, viera a pevnosť týchto Božích mužov pomohli zaistiť pre nadvládajúce stáročia slobodu myslenia a svedomia. Protest kniežat pomenoval reformačnú cirkev ako protestantskú; jeho základné

myšlienky tvoria „*najvlastnejšiu podstatu*“ protestantizmu.

Pre reformáciu nastali ťažké časy. Na základe Wormského ediktu, ktorý postavil Luthe-
ra mimo zákon a zakazoval šíriť a podporo-
vať jeho učenie, vládla doteraz v nemeckej ríši
náboženská znášanlivosť. Božia prozreteľnosť
akoby postavila múr proti silám, ktoré úto-
čili na pravdu. Karol V. chcel reformáciu zni-
čiť – no zakaždým, keď sa chystal udrieť, bol
nútený to vzdať. Z pohľadu Ríma tak živo-
ty prívržencov reformácie stále viseli na vlás-
ku; no keď prišlo na lámanie chleba, vždy sa
vyskytlo niečo dôležitejšie ako reformácia sa-
motná: na východnej hranici sa objavili turec-
ké vojská; potom to bola vojna s francúzskym
kráľom alebo dokonca pápežov žiarlivost-
ný postoj voči cisárovmu rastúcemu vplyvu.
A práve preto v tomto období – medzinárod-
ných konfliktov – mohla reformácia silnieť a ší-
riť sa ďalej.

Nakoniec však katolícki panovníci vyrieši-
li svoje spory, aby mohli proti reformátorom
spoločne zakročiť. Snem v Speyeri, ktorý sa ko-
nal v roku 1526, poskytol každému štátu plnú
slobodu v záležitostiach náboženských až do
zvolania všeobecného koncilu. Len čo však po-
minulo nebezpečenstvo, ktoré viedlo k tomu-
to ústupku, zvolal cisár v roku 1529 do mesta
Speyer druhý snem, ktorý mal kacírstvo vy-
hladiť. Na ňom mali byť kniežatá, pokiaľ mož-
no pokojným spôsobom ovplyvnené, aby sa
postavili proti reformácii. Ak by sa to nepoda-
rilo, cisár bol pripravený siahnuť po meči.

Panovník poslal snemu posolstvo, v ktorom ho žiadal, aby zrušil uznesenie zaručujúce slobodu svedomia, pretože toto uznesenie spôsobilo veľký chaos. Reformátori zase žiadali slobodu, ktorá im bola predtým zaručená. Bolo pre nich neprijateľné, aby Rím znovu vládol v krajinách, ktoré tak radostne prijali Božie slovo. Nakoniec bol predložený kompromisný návrh, aby v tých krajinách, kde sa ešte reformácia nepresadila, bol prísne dodržiavaný Wormský edikt. A *„v tých krajinách, kde sa ľud od neho odchýlil a kde nemožno vynútiť jeho dodržiavanie bez hrozby vzbury“*, aby nezavádzali žiadne nové reformy, nerozoberali sporné body a nepripustili, aby rímski katolíci prijímali luteránstvo. Ak by dodržiavanie tohto ediktu bolo vynútené, nemohla by sa reformácia šíriť tam, kde o nej doteraz nik nevie, ani by sa nemohla upevniť na dobrých základoch tam, kde sa už rozšírila. Sloboda prejavu bola potlačená. Nebolo by možné pristúpiť na inú vieru.

KOMPROMIS ZAMIETNUTÝ

Našťastie, reformátori správne rozoznali, čo sa skrýva za navrhovaným riešením, a rozhodli sa konať na základe svojej viery. Kniežatá sa dohodli: Odmietneme toto nariadenie, v otázkach svedomia nerozhoduje väčšina. Za pokoj, ktorý teraz vládne v krajine, vďačíme nariadeniu z roku 1526. Jeho zrušenie by v Nemecku spôsobilo rozkol. Snem nemá právo zrušiť náboženské slobody, pokiaľ nebude zasadať koncil.

Kráľ Ferdinand, ktorý zastupoval na sneme cisára, si uvedomoval, že nariadenie spôsobí vážne nezhody, ak s ním kniežatá nebudú súhlasiť. Pokúsil sa ich presvedčiť; veľmi dobre totiž vedel, že použitie násilia proti takýmto mužom by len stupňovalo ich odhodlanie. Prosil ich, aby prijali nariadenie, a uisťoval ich, že cisára týmto krokom potešia. Títo verní muži však uznávali moc, ktorá prevyšuje všetkých pozemských vládcov, a tak pokojne odpovedali: „Vyhovieme cisárovi vo všetkom, čo môže prispieť k zachovaniu pokoja a cti Božej.“

Nakoniec kráľ pred snemom oznámil kurfirstovi a jeho priateľom, že edikt bude vydaný formou „*cisárskeho nariadenia*“ a že im nezostáva nič iné, iba sa prispôbiť väčšine. Po tomto vyhlásení kráľ opustil zhromaždenie bez toho, aby poskytol zástancom reformácie príležitosť, akokoľvek sa k nemu vyjadriť. Zbytočne vyslali ku kráľovi posla s prosbou, aby sa vrátil. Na ich námietky odpovedal naozaj stručne: „*Je to hotová vec. Nezostáva nič iné, iba sa podrobiť.*“

PREDLOŽENIE PROTESTU

Keď Ferdinand odmietol rešpektovať ich presvedčenie týkajúce sa otázky svedomia, kniežatá sa rozhodli, že napriek jeho neprítomnosti predložia svoj protest národnému snemu. Tak spísali toto slávnostné vyhlásenie:

„*Týmto protestujeme pred Bohom, naším jediným Stvoriteľom, Ochráncom, Vykupiteľom*

a Spasiteľom, ktorý bude jedného dňa naším Sudcom, a pred všetkými ľuďmi a pred všetkými stvoreniami, že my, za seba aj za svoj ľud v žiadnom prípade nesúhlasíme s navrhovaným nariadením a nepripojíme sa k ničomu, čo akokoľvek odporuje Bohu, svätému Božiemu slovu, nášmu pravému svedomiu, spáse našich duší...

Neschvaľujeme vyhlásené nariadenie. Neexistuje žiadne iné pravé učenie okrem toho, ktoré sa zhoduje s Božím slovom... Pán zakazuje šírenie každého iného učenia... Písmo sväté má byť vykladané inými, jasnejšími textmi Biblie... Táto svätá kniha je pre kresťana nevyhnutná, je jednoduché jej porozumieť a jej poslaním je ničenie temnoty. Rozhodli sme sa, že z Božej milosti chceme presadzovať zvesti jedine pravého Božieho slova, tak ako je to v biblických knihách Starého a Nového zákona, a nepripustiť, aby sa k nemu pridávalo čokoľvek, čo by mu mohlo odporovať. Toto slovo je jediná pravda. Je bezpečným merítkom života aj akéhokoľvek učenia; nikdy nezlyhá, nikdy nás nesklame.

Pre to odmietame jarmo, ktoré je na nás kladené. Súčasne očakávame, že Jeho cisárska Milosť sa k nám zachová ako kresťanský vládca, ktorý miluje Boha nadovšetko. Vyhlasujeme, že sme pripravení byť jemu aj vám, milostiví páni, poslušní a odovzdaní, ako je našou pravou a zákonnou povinnosťou“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 6).

Protest vyrazil snemu dych, jeho členovia sa nestačili čudovať drzosti protestujúcich a premohli ich obavy. Budúcnosť videli búrlivú a značne neistú. Zdalo sa, že rozkol, nezhody a krviprelievanie nemožno odvrátiť.

Samozrejme, stúpenci reformácie – presvedčení o tom, že ich vec je spravodlivá – spoliehali sa na Všemohúceho a boli „*plní odvahy a odhodlania*“.

AUGSBURSKÝ SNEM

Reformácia však mala naplno zažiť až pred mocnými tohto sveta. Keď kráľ Ferdinand odmietol evanjelické kniežatá prijať, naskytla sa im príležitosť predložiť túto záležitosť cisárovi a prítomným cirkevným a štátnym hodnostárom. Cisár Karol V. chcel totiž vyriešiť spory, ktoré zachvátili ríšu po vyhlásení speyerského protestu, a preto zvolal do Augsburgu snem, ktorému mal sám predsedieť. Naň pozval aj predstaviteľov protestantov.

Evanjelické kniežatá chceli predložiť snemu svoje názory systematicky zoradené a doplnené o dôkazy z Písma. Prípravu dokumentov preto zverili Lutherovi, Melanchthonovi a ich spolupracovníkom. Takto zrodené „*Vyznanie*“ protestanti prijali ako vyjadrenie svojej viery a potom sa zišli, aby tento významný dokument podpísali.

Nadišla chvíľa, keď mali predstúpiť pred cisára. Karol V. prijal evanjelických reformátorov, pričom sedel na tróne, obklopený kurfirstmi a kniežatami. Evanjelici prečítali vyznanie svojej viery a pred vznešeným zhromaždením jasne vysvetlili pravdy evanjelia a pomenovali bludy katolíckej cirkvi. Tento deň sa právom označuje za najväčší deň reformácie a za jeden „*z najsľávnejších dní v deji-*

nách kresťanstva a ľudstva“ (D'Aubigné, sv. 14, kap. 7).

Reformačnú vieru prijali aj ďalšie nemecké kniežatá. Sám cisár vyhlásil, že články protestantov sú čistou pravdou. „Vyznanie“ bolo preložené do mnohých jazykov a rozšírené po celej Európe, a tak ho aj mnoho ďalších generácií prijalo ako vyjadrenie svojej viery.

VÍŤAZSTVO VIERY A MODLITBY

Verní Boží služobníci však neboli vo svojom diele osamotení. Boh na nich nezabudol. Zo skrytých modlitieb vyšla sila, ktorá v časoch veľkej reformácie otriasala svetom. V posvätnom tichu vstupovali Boží služobníci na skalu Božích zaslúbení. Počas zápasu v Augsburgu sa Luther každý deň modlil najmenej tri hodiny. V súkromí svojho obydľia otváral svoju dušu pred Bohom slovami *„plnými úcty, bážne a nádeje, ako keď sa človek rozpráva s priateľom“*. Hovoril: *„Viem, že si náš Otec a náš Boh a že zaženieš prenasledovateľov svojich synov, pretože s nami si ohrozený aj ty. Celá táto vec je tvoja a len z tvojho donútenia sa na nej zúčastňujeme. Obraňuj nás teda, Otče!“* (D'Aubigné, sv. 14, kap. 6).

Po speyerskom proteste a augsburskom vyznaní, ktoré znamenali víťazstvo reformácie v Nemecku, nasledovali temné roky sporov. Zdalo sa, že protestantizmus, oslabený rozkolom svojich prívržencov a útokmi nepriateľov, je definitívne odsúdený na zánik. Tisícky ľudí spečatili svoje svedectvo vlastnou krvou;

vypukla občianska vojna. Niektorí z popredných zástancov reformáciu zradili, najušľachtilejší z kniežat – stúpenci reformácie – padli do rúk cisára a boli vláčení ako zajatci z mesta do mesta. Vo chvíli, keď zavládol pocit, že je víťazstvo už na dosah, utrpel cisár porážku. Musel sa pozeráť, ako mu koristiť uniká z rúk – pod tlakom udalostí bol dohnaný podpísať zákon zaručujúci slobodu učeniu, ktoré túžil tak veľmi zničiť. Stavil svoje kráľovstvo, poklady aj vlastný život, aby kacírstvo zničil; dožil sa však iba toho, že videl svoje pobité vojská, prázdnu pokladnicu, veľa z jeho území bolo pohltených vzburami, zatiaľ čo viera, ktorú sa márne snažil potlačiť, sa šírila ďalej. Karol V. bojoval proti všemohúcej sile. Boh vyhlásil: „*Bud' svetlo,*“ no cisár sa pokúšal zachovať čiernočiernu tmu. Svoje zámery však nedokázal uskutočniť. Predčasne zostarnutý, vyčerpaný dlhým bojom, vzdal sa nakoniec tróna a uchýlil sa do kláštornej samoty.

ĎALŠÍ ŽIVOT MARTINA LUTHERA¹

Luther napriek stále narastajúcim poslaniam reformácie vôbec nezanedbával záležitosti osobného života. V roku 1525 sa oženil s bývalou mníškou Katarínou von Bora. Demonštroval tým aj svoj pozitívny prístup k inštitúcii manželstva. Bohatá korešpondencia je dokladom ich vzájomného hlbokého vzťahu.

Narodilo sa im šesť detí, pričom štyri z nich ho prežili. Veľmi živú atmosféru predstavovala aj jeho domácnosť, ktorá sa naozaj neobmedzovala len na členov rodiny, ale často bola útočiskom početných návštev splupracovníkov a priateľov.

Martin Luther napísal počas svojho života mnoho spisov a zložil veľa duchovných piesní, z ktorých najznámejšia sa začína slovami „*Hrad prepevný je Pán Boh náš*“. Zomrel 18. februára 1546 v Eislebene, kde sa snažil dať do poriadku spory medzi jednotlivými líniami grófskeho rodu Mansfeldovcov. Miestom jeho posledného odpočinku sa stal wittenberský zámocký kostol.

¹ Túto časť doplnil redaktor

e-shop: www.adventorion.sk

tel./fax: 043/4282670

e-mail: objednavky@adventorion.sk

mobil: **0918 493 713**

VYDAVATEĽSTVO ADVENT-ORION, ŠAFÁRKOVA 9, 038 61 VRÚTKY

PRE DUCHOVNÝ RAST

Ludvik Švihálek

Spor pokračuje

Celými dejinami sa ako červená niť ťahajú spor medzi dobrom a zlom, pravdou a klamstvom, slobodou a manipuláciou. Tento spor zapríčinil aj všetky konflikty odohrávajúce sa v našom svete, a preto sme logicky jeho súčasťou všetci. Uskutočňuje sa v našich mysliach a srdciach, v rodinách i medzi národmi.

334 strán, 13,5 x 20,5 cm, viaz.

Roberto Badenas

Ako čeliť utrpeniu

**Odvaha a nádej vo svete
plnom problémov**

Utrpenie sprevádza náš život od kolísky až po hrob. Jeho príčinou môže byť práca i zábava, závislosť i sloboda, cnosť i nemravnosť, láska i nenávisť. Je jednoducho súčasťou nášho života.

240 strán, 13,8 x 21,5 cm, viaz

Jacques Doukhan

Túžba zeme

Výkladový komentár k biblickej knihe Daniel a jej proroctvu. To nám odovzdáva posolstvo nádeje, ktoré viac než kedykoľvek predtým napĺňa zúfalú túžbu našej zbadačenej zeme a odpovedá na problémy budúcnosti.

288 strán, 13,8 x 21,5 cm, viaz.

Morris L. Venden

Moderné podobenstvá

Spojenie neznámeho so známym je pointou podobenstva. Keď Ježiš hovoril o abstraktných ideách, ako viera, láska či Božie kráľovstvo, začínal práve takto: „Kráľovstvo nebeské je ako...” Morris Venden vie, že aj dnešní ľudia milujú podobenstvá, pretože vďaka nim sa nebo stáva súčasťou ich sveta.

160 strán, 13,5 x 20,5 cm, viaz.

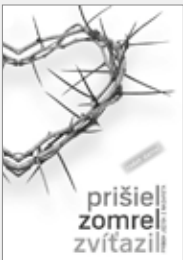

Morris L. Venden

Zázrak obrátenia

Učenie o zázraku obrátenia borí všetky falošné nádeje, na ktorých stavajú mnohí kresťania. Zároveň ukazuje, že existuje iná, lepšia cesta. Autor v tejto knihe používa nielen svoje texty, ale i texty ďalších autorov, aby vysvetlil, čo znamená obrátenie a znovuzrodenie do viery.

152 strán, 13,5 x 20,5 cm, viaz.

Radek Daniel

Prišiel, zomrel, zvíťazil

Kniha rozpráva príbeh Ježiša z Nazareta. Kto to bol? Aký mal jeho život zmysel? Má vôbec cenu sa o neho ešte dnes, na začiatku dvadsiateho prvého storočia, zaujímať? Ak sa chcete s týmto výnimočným mužom zoznámiť, vydajte sa s nami po jeho stopách.

216 strán, 13,5 x 20,5 cm, viaz.

Vlastimil Fürst

Začalo sa to sklamaním...

Kniha sa zameriava na dejiny ranej cirkvi. Ako a prečo vlastne vzniklo kresťanstvo? Čomu verili prví členovia mladej kresťanskej cirkvi na začiatku nášho letopočtu? Kde brali silu na to, aby menili svet všade, kam prišli? Kto im dával odvahu zaplatiť za svoje ideály aj tú najvyššiu cenu?

216 strán, 13,5 x 20,5 cm, viaz.

LUTHER Martin

MUŽ,
KTORÉHO
DOBA
POTREBOVALA

Vydal Advent-Orion, spol. s r. o.

Roztocká 5, Praha 6

www.advent-orion.cz

Redakčne upravila Katarína Popovičová

Grafická úprava a sadzba Robert Prokopec

Foto Wikipédia, Pixabay

Vydanie prvé, Praha 2017

Vytlačila tlačiareň ARTRON, s. r. o., Boskovice

ISBN 978-80-7172-692-0

Je to už 500 rokov, čo 34-ročný augustiniánsky kňaz Martin Luther pribil na dvere katedrály vo Wittenbergu svojich 95 téz ako výzvu na preverenie učenia, ktoré predkladala cirkev. V tej chvíli ani len netušil, že dielo obnovy, ktoré týmto krokom začal, zmení náboženský aj politický poriadok vtedajšej spoločnosti.

Pri svojom štúdiu Biblie objavil jednu zo základných právd Božieho slova, a to: že ľudia nemôžu byť spasení skrze cirkevné rituály ani dobré skutky, ale len skrze vieru v Ježiša Krista. Jeho vnímanie spasenia navždy zmenilo tvár nielen cirkvi, ale celého kresťanského sveta.

Prečítajte si viac o živote tohto muža, ktorý aj v ohrození života pevne obhajoval pravdu biblickej zvesti: „Tu stojím a nemôžem inak...”

